

Oponentní posudek disertační práce

Název disertační práce: **Vliv partnerského rozpadu na manžele a jejich potomky v pojetí Urse Baumanna a jeho prevence**

Doktorand: Mgr. **Petr Piler**

Školitel: Prof. Dr. **Josef Dolista**, Ph.D., Th.D.

Oponentka: Prof. PhDr. **Beáta Krahulcová**, CSc.

Předkládaná disertační práce má 180 stran autorského textu, členěného do dvou hlavních kapitol. Poznávám, že název „teoretická část“ je pouze pomocný a v textu disertační práce se neužívá. Disertační práce dále zahrnuje klíčová slova, jež jsou počtem velice skromná (7), seznam (dvou) zkratk, přičemž je zkratka Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky nesprávná, dále pak přílohy dokumentující stav rozvodovosti dle Českého statistického úřadu a administrovaný dotazník ve vlastním výzkumu. Seznam odkazované literatury v předkládané práci je přiměřeně rozsáhlý, celkem v počtu 103 titulů, seznam literatury je aktuální, je odborně i tematicky relevantní vzhledem k řešenému tématu, přičemž doktorand odkazuje na 12 titulů zahraničních, výlučně německé (švýcarské) provenience. Poznávám, že seznam literatury se nečísluje. Konstatuji ale, že doktorand tím prokázal přiměřený odborný rozhled ve sledované problematice, což jsou zejména víceoborové informace kontextuálně propojené s pojetím partnerského rozpadu manželství dle Urse Baumanna.

Téma disertační práce vzhledem k současné situaci stability partnerských a zejména rodinných/manželských vztahů i dosavadní úrovni vědeckého zpracování významu a dosahu rodiny na kvalitu života a integritu osobnosti partnerů a vývoj dětí, lze považovat za odborně nosné, jeho řešení na úrovni disertačního pojednání a výzkumu, společensky významné a aktuální.

Oceňuji proto také detailní zkoumání podstaty celého systému proměnných ovlivňujících kvalitu a stabilitu intimních vztahů lidí na úrovni nukleární nebo orientační rodiny.

Transfer poznatků supportivních disciplín, zejména sociologie, etiky a psychologie lze ve výsledku považovat za obohacující.

Autor disertační práce prokázal velice dobrou orientovanost v úzce specializované zahraniční odborné literatuře a nejnovější relevantní informace získal i prostřednictvím aktuálních materiálů zpracovaných na úrovni MPSV ČR.

Pro účely deskripce stavu současného poznání v řešené oblasti považuji za dostačující vymezení pojmů manželství, rodina, rozvod a rozvodovost jak v kontextech práva, tak i sociologie, sociální práce s rodinou, poskytování služeb pro děti a rodiny či osamělé rodiče.

Jako velice užitečný transfer praktických zkušeností autora do teoretického zpracování, spatřuji hodnocení významu rozvodu a jeho dopadu na zdravotní stav a výkonnost člověka.

Cíl disertační práce byl odvozen jednak na primární úrovni z analýzy současného stavu rozvodovosti, pak na sekundární úrovni realizace preventivních opatření jeho negativních důsledků. Preventivní nástroje a různé úrovně preventivních programů, zejména ucelené sanační programy pro rodiny, by ale zasluhovaly hlubší analýzu.

Úvodní subkapitoly popisují vztahové souvislosti současného stavu partnerských vztahů formalizovaných manželstvím, formy a procesy adaptačního jednání současného člověka, systémy a strategie učení, strukturované přístupy, možnosti a limity implicitního a explicitního učení v jednotlivých skupinách účastníků manželství, rodičovství, trhu práce, rozvodovosti a profesní příslušnosti nebo nikoliv. Subkapitoly právo a rozvod včetně jeho dopadu na zdraví člověka, sociální práce a rodina, psychologie rozvodu včetně deskripce fází rozvodu a kontextuálních souvislostí a další text je stylisticky kompaktní, hodnotící soudy jsou věcné a racionální, a je také bohatě využívána vícezdrojovost informací svědčící o potřebné odborné vyspělosti autora.

Konstatuji také, že první kapitola, představuje jakýsi základ pro vymezení výzkumného problému, ten ale formulován nebyl, a formulaci cíle výzkumu. Sdělení jsou na současné úrovni poznání v této oblasti a vycházejí z domácích zkušeností a poznatků získaných ze zahraničních zdrojů. Cílem výzkumu (disertační práce ? dle textu na s. 65) bylo „zjistit absenci morálních hodnot věrnosti, odpuštění a úcty v rozpadlém partnerském vztahu, zjištění nedostatečného osvojení těchto morálních hodnot výchovou a sebevýchovou, vytvořit podklady pro výuku předmětu „Etika partnerských vztahů pro studenty zdravotně sociálních a humanitárních fakult“, připravit návrh učebnice“. Hypotéza „H 2: Teoretická hypotéza“, je formulovaná nesprávně.

K realizaci výzkumu

Rozhodnutí, provést ve sledované oblasti nejen kvantitativní ale i kvalitativní šetření lze ocenit. Bylo ale technicky i odborně nezbytné formulovat v potřebné struktuře a metodologii zvlášť kvalitativní část výzkumu založenou na zkoumání rozvodové dokumentace a zvlášť kvantitativní část výzkumu realizovaná dotazováním zacíleném

v poměrně vysokém počtu na rozvedené osoby. Technické a formální zpracování dat získaných šetřením je určitým zklamáním. Připomínka se týká zejména nedostatečného popisu (chybí názvy tabulek a grafů) a číslování tabulek a grafů i až příliš stručných interpretací. Taktéž závěry šetření se poněkud v příliš obecné rovině ztrácejí v subkapitole „Diskuse ke kvalitativnímu výzkumu a Diskuse ke kvantitativnímu výzkumu“, kde se v pravém slova smyslu o diskusi nejedná.

Poznámky k disertační práci:

- Na základě čeho doktorand konstatoval, že se daří stále více práce s rizikovými skupinami ...s. 6. Lze toto tvrzení doložit exaktně doloženými údaji?
- Upozorňuji, že ačkoliv je přípustné užívat alternativu s/z ve slovech jako je diskuse/diskuze, v textu je nezbytné důsledně používat pouze jednu zvolenou variantu.
- Předpokládám, že došlo k záměně pojmu residence s uvažovaným pojmem resilience, a to na s. 7.
- Upozorňuji, že doktorand se v kapitole „Současný stav partnerských vztahů“ zaměřil pouze na „manželské“ vztahy.
- Je kapitola 1.2.1. bibliografií Urse Baumanna?
- Za předpokladu, že doktorand citoval na s. 17, Baumanna v tvrzení, že ženy odvozují svou ženskou identitu od partnera“, ptám se: Je to i v souladu s odborným názorem doktoranda?
- Upozorňuji, že seznam literatury se nečísluje.
- Z hlediska odborného tematického spektra postrádám hlubší zaměření na práce se syndromem zavrženého rodiče (s. 32)
- Trapka na s. 39 je vlastně Trapková v seznamu literatury.
- Upozorňuji na překlepy v pojmech „Münchhausenův syndrom“ na s. 37, nebo Kübler-Ross na s. 43 .
- Upozorňuji také na opakovanou chybu ve slově „tip“ na stranách 67 a 76, správně je „typ rozhovoru a typ rozvodu“. Taktéž sousloví „děti se narodily“ je gramaticky správné pouze v uvedené podobě.
- Simplifikované rodinné příběhy zřejmě odpovídají rozvodové dokumentaci, kterou měl doktorand k dispozici, ptám se ale, proč nebylo dotazování gendrově rozlišeno, proč kohortu rozlišoval pouze z hlediska věřících a nevěřících probandů. Ptám se také,

koho dotazoval doktorand na názory a potřeby dětí z rozvedených manželství? Mohla vést zprostředkovaná zjištění k validním výsledkům?

- Upozorňuji na rozdílný způsob uvádění zkratk v textu na více místech: SPOD – OSPOD.
- V diskusi k realizovanému šetření se v kvalitativní části nezahrnují zkoumaná témata/dotazy/zjištění. Doporučuji u obhajoby velice podrobně verifikovat výzkumem dosažené cíle a přesně zodpovědět výzkumem ověřované hypotézy.
- Byla vytvořena anotace pro předmět „Etika partnerských vztahů“ ? Doporučuji ji předložit při obhajobě a v samostatné rozpravě vědecky odůvodnit.
- V jakém stadiu zpracování je učebnice anoncovaná v obsahu třetího cíle práce na s. 56?

Závěrem

Celkově předloženou disertační práci, a to i přes uvedené připomínky, lze považovat za přínosnou.

Předložená disertační práce reprezentuje dobrou schopnost autora pracovat s odborným a náročným textem, pracovat s cizojazyčným odborným textem, získané poznatky precizně formulovat a dávat je do vzájemných souvislostí. Disertační práce taktéž do určité míry reprezentuje potřebnou vědeckou zdatnost při realizování do značné míry původního šetření.

Celkově hodnotím předloženou práci kladně. Přes uvedené metodologické nedostatky konstatuji, že splňuje kritéria a požadavky kladené na disertační práce.

Lze konstatovat dosažení podnětných zjištění i předpoklad implementace výzkumných zjištění do teorie i praxe sociálně zdravotní péče v České republice.

Vzhledem k uvedenému, **doporučuji předloženou disertační práci k obhajobě, před Oborovou radou Jihočeské Univerzity – Zdravotně sociální fakulty, studijního oboru „Prevence, náprava a terapie zdravotní a sociální problematiky dětí, dospělých a seniorů“ a po zodpovězení položených otázek, zodpovězení připomínek a následné rozpravě před členy Oborové Rady, udělení vědeckého titulu Ph.D.**

V Praze 4. 4. 2011

Beáta Krahlucová

OPONENTSKÝ POSUDOK DIZERTAČNE PRÁCE

Názov dizertačnej práce: *Vliv partnerského rozpadu na manžele a jejich potomky v pojetí Urse Baumanna a jeho prevence*

Meno a priezvisko doktoranda: Mgr. Petr Piler

Študijný odbor: Prevence, náprava a terapie zdravotní a sociální problematiky dětí, dospělých a senioru.

Titul, meno a priezvisko školiteľa práce: Prof. Dr. Josef Dolista, Ph. D. Th. D.

Titul, meno a priezvisko oponenta práce: Prof. ThDr. Mgr. Helena Hrehová, PhD.

Vyjadrenie sa k pôvodnosti a aktuálnosti dizertačnej práce: Mgr. Petr Piler sa vo svojej dizertačnej práci v rozsahu 180 strán (s výskumnou časťou a použitými zdrojmi až 205 strán) venuje aktuálnej problematike, ktorú v súčasnosti sprevádza dosť vážna celospoločenská kríza. Ide o problematiku inštitúcie manželstva a rodiny, ako aj doslova alarmujúceho stavu rozvodovosti a jej dôsledkom. V dvetisícročnej tradícii európskej kultúry bola inštitúcia manželstva a rodiny považovaná (najmä pod vplyvom kresťanskej etiky) za veľmi dôležitú pre sociálno-spoločenský kontext. V transmodernej multikulturálnej spoločnosti, keďže v centre záujmu ľudí je praktický materializmus (umocnený relativistickým diktátom), má človek dojem, že to už tak nie je. Mnohí mladí ľudia bez okolkov zdieľajú názor a presvedčenie, že je lepšie zbytočne sa nezaväzovať, keď možno podľa nich – dobre žiť – aj bez formálnej legalizácie ich vzájomnej lásky. Je pravda, že dnes, čo je pozitívne, sa o týchto témach hovorí otvorene, ale nezriedkavo sú jednotlivé prípady posudzované len veľmi laxne.

Dizertačná práca je pôvodná a rozhodne aj podnetná. Autor ju rozdelil na dve časti: na *časť teoretickú* a *prakticko-výskumnú*. Sám autor hľadá a zároveň reflektuje spolu s Ursom Baumannom o možnostiach ako predísť manželským krízam a rozvodom. Súhlasím s Mgr. Pilerom, že v oblasti prevencie je opodstatnené viac akcentovať etické hodnoty, akými sú vzájomná láska, úcta, odpustenie, pravdovravnosť, vernosť, spravodlivosť, rozvážnosť, a viac dávať do pozornosti možnosť solídne sa pripraviť na budúce zodpovedné partnerstvo a rodičovstvo či už vo vyšších ročníkoch základnej školy alebo na stredných školách za prítomnosti odborníkov (etikov, teológov, psychológov, prípadne úspešných manželov a rodičov).

V súčasnom kontexte, bohužiaľ, a presvedča nás o tom aj výskumno-praktická časť dizertačnej práce, nie sú štatistické údaje veľmi potešujúce. Mladí ľudia, pod tlakom

narastajúceho individualizmu, sa už nepýtajú, ako budú vyrastať plody ich lásky – deti, ani si nekladú otázky, kto ich zorientuje v oblasti hodnôt, aby mohli autenticky a pritom šťastne prežiť svoj život.

V práci bolo použité veľké množstvo bibliografických zdrojov (spolu 103), škoda, že nie sú rozdelené na: primárne, sekundárne a internetové zdroje.

Vyjadrenie sa k obsahu dizertačnej práce: Obsah dizertačnej práce je vecne vyvážený, prehľadný, dobre štruktúrovaný, tematicky konzistentný, sleduje vytýčené ciele. Osobitne si cením nemoralizujúce úsilie autora, jeho citlivosť pre etické hodnoty, pravdivé syntetizujúce závery a kombináciu personalisticko-systematického prístupu. Bolo by však vhodné, aby sa v rozprave obhajoby doktorand vyjadril:

1. Ako hodnotí Urs Baumann vo svojej koncepcii nové vzťahové vzory – páry a osobitne ma zaujíma na akom základe možno zjednotiť eticko-teologický pohľad so psychologickým, keď v rozvodovom konaní už manželia nepočítajú so žiadnou obeťou, s ktorou pravá láska počíta?
2. V čom spočíva hlavná príčina, že postmoderní ľudia sa viac zaujímajú o hľadiská psychologicko-sociologické ako o hľadisko axiologicko-etické? Prečo v súčasnosti viac neakcentujeme výchovu k hodnotám a cnostiam, ale skôr sa snažíme každý, ba dokonca aj zlý postoj, psychologicky objasniť a tým vlastne aj všetko ospravedlniť?
3. Čo sa zmenilo, že postmoderné ženy a muži dnes vstupujú do manželstva s inými intenciami ako ich rodičia a starí rodičia? Nebude v blízkej budúcnosti (vzhľadom na to, že čoraz viac mladých ľudí pochádza z neúplných rodín) vážne narušená štruktúra tradičnej rodiny a tým aj dôvery medzi najbližšími ľuďmi a rodinou?

Vyjadrenie sa k formálnemu a metodologickému spracovaniu témy: Po formálnej stránke je práca napísaná kultivovaným a zrozumiteľným štýlom. Pri otvorení každej kapitoly by sa však žiadal krátky text – uvedenie do problematiky príslušnej kapitoly a tiež konkluzívne zhodnotenie prvej a druhej časti dizertačnej práce. Po stránke metodologickej je dizertačná práca vyhovujúca. Zaujímavou by mohla byť komparácia poslednej dekády 20. storočia a v prvej dekády 21. storočia ohľadne manželstva a rodiny v Českej republike.

Vedecký prínos dizertačnej práce: Téma, o ktorej doktorand pojednáva, je veľmi aktuálna a ešte aktuálnejšia je prevencia, ktorá by mohla prispieť k zmierneniu nepriaznivých dôsledkov rozvodových konaní na partnerov, ale hlavne na deti. Za prínosnú považujem fundovanú analýzu, objavovanie súvislostí a načrtnutie preventívnych krokov, ktoré by mohli

zabrániť unáhleným rozvodovým konaniam. Tu je ale podmienkou vedieť, že pravá láska počíta so vzájomným rešpektom, úctou, obetou, odpustením.

Konkluzívny záver: Práca Mgr. Petra Pitera predstavuje dobrý kvantitatívny i kvalitatívny základ pre obhajobu analyzovanej a spoločensky veľmi dôležitej problematiky, ktorej cieľom je nájsť riešenia na sanáciu rodiny. Téma dizertačnej práce je spracovaná autenticky a zároveň systematicky. To, čo autor považoval za dôležité, sformuloval tak, aby vyznelo presvedčivo. Autor sa snažil na základe personalistického prístupu objavovať súvislosti i rozdiely tzv. rozpadávajúcich sa manželstiev, čo svedčí o jeho dobrej orientácii v danej oblasti.

Dizertačnú prácu odporúčam Vedeckej rade Zdravotnícko-sociálnej fakulty Juhočeskej univerzity v Českých Budějoviciach na ďalšie schvaľovacie riadenie v súlade so Zákonom o Vysokých školách a Mgr. Petrovi Piterovi navrhujem udeliť vedeckú hodnosť PhD. (*Doctor philosophiae*) v príslušnom odbore.

V Trnave 28. 4. 2011

Prof. ThDr. Mgr. Helena Hrehová, PhD.

Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave

Posudek oponenta disertační práce

Student: Mgr.Petr Piler

Název práce: **Vliv partnerského rozpadu na manžele a jejich potomky
v pojetí Urse Baumanna a jeho prevence**

Školitel: Prof.Dr.Josef Dolista,Ph.D.,Th.D

Oponent: Doc.PhDr. Ivo Plaňava

Zvolenou tematiku považuji za aktuální, problematika příčin i důsledků rozpadu manželství, jakož i odborné péče o děti a rozvedené partnery, se dostává do centra pozornosti naší odborné i laické veřejnosti zejména v posledních dvou desetiletích. Avšak už od osmdesátých let minulého století se postupně u nás začíná konstituovat – zejména v rámci manželského a rodinného poradenství – relativně samostatný obor odborných intervencí – tzv.divorciální terapie (poradenství) a též rozvodová mediace. Ve světovém kontextu (jmenovitě zejména anglosaské provenience, kde dorůstá již třetí až čtvrtá porozvodová generace) se uvažované problematice věnuje v praxi i výzkumně velký počet odborníků. Dokumentuje to řada monografií, konferencí, sborníků, jakož i renomované časopisy (např. Family Process, Journal of Divorce, J.of Marital and Family Therapy). Je škoda, že autor předkládané práce nevěnoval těmto skutečnostem přiměřenou pozornost, což lze doložit i tím, že v seznamu početné literatury (celkem 103 titulů) jsem nenašel jediný text anglosaské provenience. Postrádám též přihlédnutí k významnějším pracím i některých tuzemských autorů (např. M.Plzák, I. Sobotková, V.Trnka, A.Vaněk, aj.).

Předkládaná práce má 174 stran vlastního textu, z čehož téměř polovinu tvoří grafy a tabulky. I když barevně vyvedené „koláčové“ grafy působí libě, považuji řadu z nich za nadbytečné; relevantní data jsou opakována v bezprostředně následujících tabulkách.

O cílech oponované doktorské disertace se lze dočíst až na str.65, bylo by vhodnější uvést je už úvodem. Za cíl práce autor považuje : /1/ zjistit absenci morálních hodnot (věrnost,odpuštění,úcta) v rozpadlém partnerském vztahu; /2/ zjistit nedostatečné osvojení těchto hodnot v procesu výchovy, což způsobuje partnerský rozpad; /3/ vytvořit podklady (včetně návrhu učebnice) pro vysokoškolský předmět „Etika partnerských vztahů...“ V závěru předkládané práce jsou v osmi bodech shrnuty these o tom, co výzkum – podle autorova názoru – prokázal. Oponentovi se nepodařilo najít relevantní pasáže, které by jasně konfrontovaly a komentovaly stanovené cíle a dosažené výsledky. Pouze třetí z uvedených cílů předložené práce považuje oponent za splněný; řada pasáží a citací (zejména v teoretické části) může posloužit jako podklad pro výuku a učebnici.

V předkládané práci není jednoznačně uvedeno, do kterého vědního oboru především patří. Autor zdůrazňuje – v souladu s U. Baumannem – celostní, tj. víceoborový přístup k uvažované problematice, a to jak v poradenské praxi, tak i teorie. Z kontextu a proporcí oponent předpokládá, že autor akcentuje etické aspekty; a z vědních oborů sociologii, religionistiku a teologii; a též sociální antropologii. Některé pasáže textu, deklarujícího psychologické i psychiatrické aspekty uvažované problematiky, považuje oponent (jehož oborem jsou sociální psychologie a psychologické poradenství) za problematické, neboť málo přihlížejí k relevantním novějším vědeckým poznatkům a přístupům.

Teoretická část (58 str.) obsahuje na 60 /pod/kapitol, z nichž některé jsou sestaveny jen z několik řádků či jediného odstavce. Některé významné pojmy autor popisuje z více zorných úhlů. Pozitivní je historický pohled, konfrontující zejména některé právní a sociální aspekty rozvodu, jakož i pohledy na manželství a soužití v rodině. Za nadbytečné považují glosování – bez uvedení do hlubších souvislostí s probíranou problematikou – pojmů jako jsou drogy, delikvence, psychosomatika, únavový syndrom aj.

Snad každá /pod/kapitola končí jménem nějakého autora. Uvozovky označují, že jde o doslovnou citaci, kdežto jména v závěru řady /pod/kapitol neumožňují odlišit interpretaci od komentování autorem disertační práce. Za problém teoretické části považují absenci shrnutí, které by obsahovalo význačné teoreticko – literární aspekty, a tím by se utvořilo logicky i věcně zdůvodněné přemostění teoretické a výzkumné části.

Metodika výzkumné části část spočívá v aplikaci tzv. smíšeného výzkumu, tedy v kombování kvantitativních a kvalitativních metod. Pro uvažovanou problematiku jde o adekvátní přístup, jehož hlavní zásady autor stručně a vhodně popisuje. Závažný problém vidí oponent v aplikaci a v některých interpretacích.

Jako jednotky kvalitativního výzkumu autorovi posloužily analýzy, spíše však jsou to popisy dvaceti sedmi spisů z případů dvou advokátních poraden. Autor považuje tento zdroj informací za validní, dovolující hlouběji pochopit zdroje, průběh i důsledky rozvodových procesů. Byl bych velmi opatrný v tak zobecňujících formulacích. Asi tak dvě až tři dvojice byly odborně psychologicky vyšetřeny, výsledky byly zřejmě uloženy v dokumentaci. Autor však málo vylévil z těchto vyšetření, pokud vylévit více bylo možné. Kapitulu „Diskuse ke kvalitativnímu výzkumu“ považují za příliš popisnou, málo analyzující – pokud by to popisované materiály umožňovaly.

Kvantitativní výzkum spočívá v aplikaci „ad hoc“ dotazníku. Osloveno bylo celkem 1000 osob, šlo zřejmě též o klienty advokátních poraden doplněných o klienty rodinného centra při olomouckém arcibiskupství. Návratnost dotazníků činila 335 osob. Autor soudí, že se jedná o reprezentativní vzorek. Ze statistického zpracování a hlavně z připojených poznámek lze vyvodit, že autor považuje řadu získaných dat a údajů, jakož i vztahů mezi proměnnými, za reprezentativní pro celou rozvedenou populaci ČR. V období nedávných pěti

letech, z nichž patrně pocházejí data dotazníkového šetření, bylo u nás rozvedeno celkem něco přes 150 tisíc manželských párů. Též výběr respondentů nelze považovat za náhodný, reprezentující celou rozvodovou; a to nejen proto, že na doplnění počtu byli osloveni i klienti (počet neuvedený) rodinného centra olomouckého arcibiskupství. Data zjištěná aplikovanou kvantitativní metodikou mohou mít svou hodnotu jakožto výzkum situace zkoumaného souboru. Označovat je – přímo i nepřímo – jakožto reprezentativní považuji za problematické, nesprávné. Mohou však posloužit při formulování hypotéz pro jiný výzkum.

Autor oponované práce zformulovat tři hypotézy (str.65). Považoval bych za vhodné hypotézy přesněji zdůvodnit a třeba i formulovat spíše jako předpokladatelné odpovědi na možné vztahy mezi zkoumanými proměnnými. Aplikovaný dotazník obsahuje 30 položek. Kromě základních popisných dat (věk, pohlaví, vzdělání, zaměstnání, počet dětí apod.) jsou některé položky formulovány diskutabilně; např. jako tzv. navádějící dotazy; některá položka může být respondentem chápána jako zjištění názorů a poznatků, a nikoliv jako detekce vlastního postoje určujícího jednání (položka č.9). K nedorozumění či neporozumění může např. vést dotaz č.19 ohledně rozvodů v rodině v období respondentova dětství. Myslí se jen rozvod rodičů, anebo i prarodičů či nejbližších příbuzných?

Nejhlavnější zkoumanou proměnnou, která rozdělila zkoumaný soubor na dvě srovnávané skupiny, je náboženské přesvědčení (položka 8). Nabízené odpovědi neumožňují rozlišit např. mezi osobou věřící a současně praktikující v nějaké církvi, a mezi osobou věřící bez církevního praktikování. Jak správně autor podotýká, je pojem ateista chápán často pejorativně a proto doporučuje nepoužívat jej. Ovšem v položce o náboženském přesvědčení respondenta je tento pojem uvedený na prvním místě. Mimochodem: ve zkoumaném souboru (335 respondentů) je jako věřící označeno 206 osob a jako nevěřící 114. Kdybychom považovali tento poměr za reprezentativní, pak by z toho bylo možné vyvozovat, že věřící (zasvěcený odhad se pohybuje od cca 15 do 25 %) se rozvádějí častěji než ateisté.

Autor uvádí řadu statisticky zpracovaných šetření, použité statistické postupy považuji ve velké většině za adekvátní. Chybí však to nejpodstatnější: adekvátnost interpretací; a na ni navazující jednoznačné shrnutí poznatků.

V závěrečných pasážích oponované práce lze číst až příliš často zobecňující i všeobecně známé these i nabádání.

Závěr: Vzhledem k výše uvedeným kritickým poznámkám a připomínkám nemohu považovat předložený text za práci splňující požadavky kladené na disertační práce v doktorandském studiu

V Brně dne 10.05.2011

Podpis oponenta

